

СИЛАБУС КУРСУ ОСНОВИ ІМПРОВІЗАЦІЇ

за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво»
галузі знань 02 «Культура і мистецтво»

Освітня кваліфікація: Бакалавр музичного мистецтва

Мова викладання: українська.

Керівники курсу:

Полянський В'ячеслав Анварович,
заслужений діяч мистецтв України, професор.

Контактна інформація: slavaslava1945@gmail.com

Полянський Тимур В'ячеславович, заслужений діяч
мистецтв України, доцент

Контактна інформація: slavaslava1945@gmail.com

Прореквізити дисципліни: Сольфеджіо, Теорія музики, Гармонія, Аналіз музичних творів, Історія світової естради, Історія української естради, Аранжування та інструментування, спеціальний клас за видами

Постреквізити дисципліни: Клас ансамблю, Методика і практика роботи з ансамблем, Виконавська інтерпретація, Методико-виконавський аналіз педагогічного репертуару, Концертно-виконавська практика, Звукорежисерська практика

Призначення дисципліни

У розвитку сучасного музичного мистецтва поряд з академічною та народною музикою значне місце займає естрадна, джазова, електронна музика, які по-справжньому розвинулись тільки за останні два десятиліття. Провідні колективи, оркестри продовжують кращі традиції цієї музики на національній основі, розкриваючи нові грані цього жанру.

Але виконавська майстерність переважної більшості сучасних

професійних естрадних колективів не завжди знаходиться на належному рівні, а це, в свою чергу, не може не позначитися і на вихованні естетичних смаків нашої молоді. Саме зараз приділяється серйозна увага підготовці кваліфікованих музикантів, особливо розвитку їх творчих здібностей. А одним з дійових засобів, що активно стимулюють такий розвиток, є вивчення імпровізації на музичному інструменті.

Мета курсу – надати студентам теоретичні знання та практичні навички в оволодінні інструментом, розвинути їх творчі та виконавчі здібності щодо засвоєння прийомів імпровізації.

Завдання курсу:

- оволодіти навичками вільного відчуття і технічного засвоєння клавіатури інструмента з використанням його колористичних можливостей;
- набути навиків транспонування твору в будь-яку тональність; - виробити навички інтонаційного і ладового слуху;
- розвинути творчу фантазію;
- оволодіти понятійним апаратом музичної імпровізації;
- ознайомити студентів з логікою опрацювання матеріалу, а також з музичним мисленням окремих видатних імпровізаторів;
- навчити студентів практичних навичок імпровізації;
- дати систематичний звід знань щодо практичної імпровізації.

При вивченні курсу «Основи імпровізації» слід акцентувати увагу на індивідуальних особливостях кожного студента.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни «Основи імпровізації» сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Компетенції	Шифр
Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності	ЗК 2
Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	ЗК 3
Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	ЗК 8
Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.	ЗК 9
Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.	ЗК 11
Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.	ЗК 13
Здатність генерувати нові ідеї (креативність).	ЗК 15
Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва.	СК 3
Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва.	СК 4
Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.	СК 6
Здатність володіти науково-аналітичним апаратом та використовувати професійні знання у практичній діяльності.	СК 7
Здатність оперувати професійною термінологією.	СК 11
Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в процесі практичної діяльності.	СК 13
Здатність здійснювати редакторську / менеджерську/ лекторську/ аранжувальну / звукорежисерську діяльність у сфері музичного мистецтва.	СК 15

Очікувані результати навчання

Вивчення навчальної дисципліни «**Основи імпровізації**» забезпечує досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Аналізувати музичні твори з виокремленням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту.	ПРН 4
Відтворювати драматургічну концепцію музичного твору, створювати його художню інтерпретацію.	ПРН 5
Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.	ПРН 8
Демонструвати володіння теоретичними та практичними основами інструментування, аранжування музики та композиції, вміння здійснювати переклад музичних творів для різних колективів (оркестру, ансамблю, хору).	ПРН 9
Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.	ПРН 12
Використовувати на професійному рівні методи та прийоми викладання гри на інструменті / вокалу / диригування / теорії, історії музики / композиції.	ПРН 14

Практична спрямованість

Імпровізаційне начало завжди було наявне у музичному виконавстві. Творча індивідуальність кожного інструменталіста або вокаліста проявляється у вмінні по-своєму інтерпретувати певну тему, створити експромт, фантазію, варіації, каденцію у концерті тощо. Навички імпровізації можуть проявлятися у різних музичних напрямках – академічному, народному, джазовому, їх опанування є необхідним. Для вироблення навичок імпровізації потрібна наявність слухового досвіду, вивчення методів розвитку музичного матеріалу, дослідження шляхів створення драматургічно-виваженої, цілісної та доцільної імпровізації. Доречним є використання поєднання індивідуальних та групових форм роботи, які дозволять кристалізувати вміння імпровізувати та застосувати його у реальній виконавській практиці. Вміння імпровізувати не може розглядатись як стихійний некерований процес, лише як комплекс різних теоретичних знань та практичних навичок, що свідчать про його професійну майстерність. Не кожний музичний твір повинен підлягати імпровізації, проте така навичка є вкрай необхідною в разі виконання джазових творів, а також тих, що пов'язані з народнопісенними витоками. Основу навчання імпровізації становить вивчення ритмічних моделей, притаманних різним музичним стильовим напрямкам, засобів побудови мелодики, мотивного розвитку та застосування певних ладів. Також обов'язковим є опанування знань про фактурні особливості, що відповідають різним стилям.

Характеристика навчальної дисципліни.

Кількість кредитів ЄКТС – 3

Загальна кількість годин – 90

Кількість модулів – 1

Тижневих годин для денної форми навчання – 2

Рік підготовки: 4

Семестр: VIII

Індивідуальні: денна форма навчання – 32 год.; заочна форма навчання – 8 год.

Самостійна робота: денна форма навчання – 58 год.; заочна форма навчання – 82 год.

Вид підсумкового контролю: фронтальне опитування, виконання індивідуальних завдань, розв’язання практичних ситуацій.

Форма підсумкового контролю: Диференційований залік

Зміст і структура навчальної дисципліни

ТЕМА	Кількість годин										
	Денна форма					Заочна форма					
	Всього	У тому числі				Всього	У тому числі				
		лекції	семінари	Практ.	Індивід. роб.		Самос.робота	Лекції	семінари	Практичні	Індивід.
МОДУЛЬ 1, IV курс, VIII семестр											
Змістовий модуль 1											
Тема 1 Імпровізація в аспекті історичного розвитку	4				2	2	4				4
Тема 2 Композиція, тема, гармонія в імпровізації. Структура імпровізаційної мелодії	10				4	6	10			1	9
Тема 3 Активні засоби мелодичного розвитку	6				2	4	6			1	5
Тема 4 Підготовка до створення імпровізації	10				4	6	10			1	9
Тема 5 Позначення та запис акордів. Гармонія в джазі	8				2	6	8			1	7
Тема 6 Заміна акордів в імпровізації	6				2	4	6				6
Поточний контроль знань											
Всього за змістовим модулем 1	44				16	28	44			4	40
Змістовий модуль 2											
Тема 7 Ритмічне оформлення гармонії акомпанементу	6				2	4	6			1	5
Тема 8 Запис звукорядів, їх інверсія	8				2	6	8			1	7
Тема 9 Метод Джона Мехигена	6				2	4	6				6
Тема 10 Мажор та мінор у джазовій імпровізації	6				2	4	6			1	5
Тема 11 Блюзова гама в мажорі та мінорі	10				4	6	10				10
Тема 12 Відхилення та модуляція в темах імпровізації	10				4	6	10			1	9
Модульний контроль знань. Диференційований залік											
Всього за змістовим модулем 2	46				16	30	46			4	42
Разом	90				32	58	90			8	82

Методичні рекомендації

Викладач, відповідно, повинен сам володіти мистецтвом імпровізації, зважати на індивідуальність студента, його творчі та виконавські здібності, рівень володіння інструментом і конкретні успіхи в імпровізації. У процесі роботи можлива затримка на окремих темах програми чи швидше їх засвоєння обдарованими студентами. Індивідуальний підхід і диференціація контрольних вимог – одне з головних завдань викладача з імпровізації. Особлива увага до розвитку творчих здібностей студентів – завдання мистецьких інститутів. Одним із засобів такого розвитку є навчання імпровізації на фортепіано. Успішне оволодіння нею можливе лише за умови регулярних і активних занять, постійної практики, інтересу і зацікавленості студента, набуття навичок слухового сприйняття і виконання музики, слухового досвіду.

Теми, що вимагають ґрунтовного засвоєння на заняттях із спеціальності, сольфеджіо, вокалу та ін. музичних предметах:

1. Продовження (завершення) мелодії голосом, пізніше – фортепіано.
2. Вивчення клавіатури, назв нот, регістрів та їх особливостей.
3. Засвоєння руху нот “вгору”-“вниз”.
4. Визначення на слух характеру музики.
5. Тривалість нот, розмір, такт.
6. Гама. Тоніка як перший ступінь гами. Найпростіша гармонізація гами.
7. Поняття про інтервали.

Працювати над розвитком навичок імпровізації потрібно регулярно, навіть на заняттях з інших дисциплін. У процесі занять імпровізацією виявляються не лише “дар природи” чи специфічні навички, а й загальномузичні здібності, що власне й складають суть вияву особистості в музиці.

Заняття з імпровізації мають і особливий соціальний сенс: формуванню не лише музикантів-професіоналів, а й майбутніх слухачів. Для більшості випускників музика, якщо вона не стала основною спеціальністю, лишається захопленням, а практичні навички допоможуть добирати мелодію знайомої пісні, швидко “домислити” до неї акомпанемент, вільно музикувати в колі сім’ї та друзів.

Найчастіше від студента вимагається вміння продовжити початкову мелодію, запропоновану викладачем, і завершити її в тоніці заданої тональності. Разом з тим не варто відмовлятися від достатньо поширеного прийому – імпровізування мелодії з виходом за межі звичних мажоро-мінорних ладових відносин. Імпровізації можуть бути й ритмічними, пов’язаними з виконанням.

Не можна зводити заняття тільки до джазової імпровізації. Є три етапи вивчення імпровізації: початковий етап, вивчення імпровізації на “позамузичних”, а далі – і на музичних модулях, пізніше – імпровізація в різних стилях, зокрема, – джазова імпровізація.

Важливе значення має послідовність, систематичність у навчанні. Починати навчання краще із простих вправ, з добору інтервалів і мелодій “на слух”, з постійної зміни початкової ноти, використовуючи при цьому всі звуки октави. Починати краще із секунди, а далі – з терції. Ритм – простий. Всі вправи грати у різних тональностях, це сприятиме впевненому і швидкому оволодінню клавіатурою. З цією же метою виконуються й етюди, п’еси у багатьох тональностях. Для здібних студентів можливе засвоєння понять: період, каданс, гармонічна схема та ін. Важливо підтримувати у студентів самостійних пошук складніших акордів.

Протягом навчального семестру необхідно здійснювати поточну перевірку знань. Категорично не рекомендується форсоване вивчення матеріалу, адже від рівня його засвоєння на початку залежить успішне оволодіння мистецтвом імпровізації у подальшому.

Уявна простота і легкість не повинні бути причиною для прискореного засвоєння програми, весь процес навчання ґрунтується на поступовому ускладненні і збагаченні простих навичок, сформованих на початку навчання.

Не варто поспішати із введенням нових елементів, треба домогтися від студента впевненого засвоєння попереднього матеріалу. У той же час з обдарованими студентами можна швидше опрацювати теоретичний матеріал, допомагати їм засвоювати більш складніших форм.

Всі виконані домашні завдання обговорюються на занятті, уважно аналізуються, відзначаються позитивні сторони роботи, а також виявляються недоліки та їх причини.

Важливо на заняттях з імпровізації використовувати “музичні моделі”, більше приділяти уваги джазовій музиці, її особливостям.

Важливо, щоб викладач курсу “Основи імпровізації” сам володів майстерністю джазової імпровізації.

В кінці навчального року рекомендується проводити відкритий творчий концерт – концерт імпровізації. Можливі також конкурси імпровізаторів-студентів.

Вправи з імпровізації

1. Гра простих вправ на фортепіано, добір інтервалу на слух – від заданої викладачем ноти.
2. Добір на слух невеликих речень. Вправи типу: “продовжи тему”, “відповідай мені”, “зміни тему”.
3. Добір мелодії із заданим технічним малюнком.
4. Добір басового голосу “на слух”.
5. Гра мелодії у супроводі видержаної тонічної квінти (бурдон).
6. Використання елементів звуконаслідування як “програми”.
7. Емоційне “фарбування” мелодії.
8. Підтекстовка мелодій.
9. Транспонування простих мелодій, знайомих тем, окремих речень.
10. Гармонізація мелодії в різних тональностях без усвідомлення та з усвідомленням тональності.
11. Інтоніяція простих звуконаслідуваних інтонацій на фортепіано.
12. Зміна мелодії шляхом “трансформації” жанру залежно від ритму, характеру акомпанементу, ладу, регістрів.
13. Знайомство студентів з п’єсами, чітко вираженої програмності.
14. Гра ускладнених варіантів, вправ від заданого звуку.
15. Гра мелодій з переходом в іншу тональність.
16. Каданси.
17. Гра простих секвенцій.
18. Імпровізація в простих формах.
19. Імпровізація за моделлю: картина природи, дощ, сніг тощо.
20. Імпровізація на фортепіано з використання складних ритмів. Знайомство із джазовими ритмами.
21. Вправи на мелодизацію баса.
22. Темброві імпровізації при виконанні клавірної та органної музики.
23. Використання для імпровізації “моделей” з емоційною та мовною інтонацією.
24. Створення “вільних імпровізацій”.
25. Мелодична імпровізація та орнаментика.
26. Елементи поліфонії в імпровізації. Підголоскова поліфонія в імпровізаціях.
27. Вільна імпровізація з використанням всіх моделей.

Література

1. Вечесенко О. С. Основи джазової імпровізації на баяні та акордеоні : магістерська робота. Суми : Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, 2020. 90 с.
2. Горват І., Вассербергер І. Основи джазової інтерпретації. Київ : Музична Україна, 1980. 120 с.
3. Давидов, С. П. Фактурна організація джазового твору (на матеріалі фортепіанного мистецтва). (Автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства). Харків, 2015р., 20 с.
4. Денисюк І.С. Формування навичок імпровізації майбутніх учителів музики у процесі інструментально-виконавської підготовки : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02; Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова. Київ, 2017. 256 с.
5. Денисюк І. Проблема імпровізації у музичному виконавстві. / І. Денисюк // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. праць. – Випуск 42. – Київ-Вінниця : ТОВ фірма “Планер”, 2015. – С. 214-219.
6. Денисюк І. Музична імпровізація : від вчителя музики до учня /І. Денисюк // Науково-методичний журнал “Мистецтво та освіта”. – К. : Пед. думка. – № 2 (80), 2016. – С. 18-22.
7. Денисюк І. Художня імпровізація як засіб формування мистецьких уподобань учнів основної школи у сфері музичного мистецтва / І. Денисюк //Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : зб. наук.праць. – Інститут проблем виховання НАПН України. – Вип. 20. – Кн.1. – Київ,2016. – С. 145-155.
8. Денисюк І. Принципи формування навичок майбутніх учителів музики./ І. Денисюк // Наукові записки / Ред. кол. В. Ф. Черкасов, В. В. Радул, Н. С. Савченко та ін. – Вип. 157 – Серія : педагогічні науки. – Кропивницький: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2017. – С. 207-211.
9. Денисюк І. Сучасний стан сформованості навичок імпровізації майбутніх учителів музики / І. Денисюк // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : зб. наук. праць. – Інститут проблем виховання НАПН України. – Вип. 21. – Кн. 1. – Київ, 2017. – С. 169-180.
10. Денисюк І. Феномен музичної імпровізації у професійній діяльності майбутнього вчителя музики./ Денисюк І. : мат. II Міжнародної наук.-практ. конф., 14-15 квітня 2016 року/ МОН України, Київ. ун-т ім. Б. Грінчека та ін. – С. 541-548.
11. Денисюк І. Проблема підготовки студентів музично-педагогічних факультетів до художньої імпровізації / І. Денисюк. : зб. наукових статей з актуальних проблем філософії, культурології, психології, педагогіки та історії “Гуманітарний корпус”. – Вінниця : ТОВ “Нілан-ЛТД”, 2016 р. – Вип. 6. – С. 60-64.
12. Денисюк І. Педагогічні умови формування навичок імпровізації майбутніх учителів музики / І. Денисюк // Музичне мистецтво ХХІ століття – історія, теорія, практика : зб. наук. праць Інституту музичного мистецтва Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка [заг. ред. та упорядкування А. Душного]. – Дрогобич – Кельце – Каунас – Алмати : Посвіт, 2016. – С. 130-135.
13. Добриднева Н.В. Практичний курс навчання імпровізації в мистецькій школі. Методичний посібник, Київ : Видавництво «АГАТ ПРІНТ», 2019. 48 с.
14. Дряпіка В. І. Розвиваюче навчання і поліфункціональна підготовка педагога-музиканта засобами джазового виконавства. Наукові записки Ніжинського державного педагогічного університету імені М. Гоголя. 2002. № 1. С. 12–14.
15. Колосовська О. Імпровізація як розвиток творчої фантазії (через призму джазового виконавства). Актуальні питання гуманітарних наук. 2014. Вип. 8. С. 129–132.
16. Лагодюк Н. Г. Школа джазового виконавства на фортепіано : підручник. Київ, 2003. 204 с.

17. Марач О., Войнаровський А. Гургула Р. Основи джазової імпровізації в професійній підготовці педагога-музиканта. Академічні студії. Серія «Педагогіка». Вип. 4, ч. 1. 2021. С.71-78
18. Ніколаєвська Ю.В. Аутентична виконавська стратегія та її сучасні трансформації. Аспекти історичного музикознавства. 2017. Вип. 10. С. 180–198
19. Стецюк Б.О. Джазова фортепіанна імпровізація як полістилістичний феномен (на прикладі творчості Ч. Корія) : дис. ... канд. мистецтвозн. : 17.00.03 ; Харківський національний університет мистецтв ім. І.П. Котляревського. Харків, 2019. 208 с.
20. Стецюк Б. О. Види музичної імпровізації: класифікаційний дискурс: Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти; Вип. 57 2020р. 178-196с.
21. Тормахова В.М. Боб Столофф: техніка джазової імпровізації. III міжнародна науково-практична конференція «Україна у світових глобалізаційних процесах: культура, економіка, суспільство». 24–25 березня 2021 р. Київ, 2021. Ч. 2. С. 68–70.

Додаткова

1. Закус І. Мистецтво імпровізувати., Укрє музика вип. 1(27), 2018р., С. 93-96
2. Любан-Плоцца Б., Побережна Г., Белов О. Музика та психіка. «АДЕФ Україна». 2000р.
3. Науковий вісник НМАУ ім. П.І.Чайковського. – Вип.84. Композитор і сучасність:
4. Зб.статей, – Київ : НМАУ ім. П.І.Чайковського, 2009. – 320 с.
5. Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. Вип.67. Музична культура України
6. 20-30-х років ХХ століття: тенденції та напрямки. Зб. статей. – Київ : НМАУ ім.
7. П.І.Чайковського, 2008. – 360 с.
8. Олексюк О.М., Ткач М.М. Педагогіка духовного потенціалу особистості: сфера музичного мистецтва: Навч. посібник / О. М. Олексюк, М. М. Ткач. - К.: Знання України, 2004. - С. 126.
9. Павлишин С. Музика двадцятого століття: Навчальний посібник. – Львів: БаК, 2005. –232 с.
10. Павленко О. М., Гришко В. Педагогічні умови розвитку творчої компетентності молодших школярів засобами джазового мистецтва. Проблеми мистецької освіти: збірник науково-методичних статей / за ред. Ю. Ф. Дворника та О. В. Коваль. Вип. 13. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2020. С.189-194
11. Раструба Т. В., Павленко О. М. Використання методу VAPNE у фаховій підготовці викладача вокально-хорових та інструментальних дисциплін. Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки» (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / за заг. ред. В. В. Бурназової. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2021. № 2. С. 102–108.
12. Стецюк Б. А. Жанрово-стилістический комплекс фортепіанного джаза. Традиції і новації у вищій архітектурно-художній освіті : зб. наук. пр. / Харків. держ. акад. дизайну і мистецтв. Харків, 2018. № 1. С. 90–97.
13. Шабанова Т. Джазова мелодична імпровізація в системі структурно-морфологічного та імпровізаційно-виконавського аналізу Актуальні проблеми історії, теорії та практики ..., Зб. наукових праць., Вип.20, 2008р. С.297-306
14. Шульгіна В. Д. Українська музична педагогіка : підручник. 2-ге вид., доп. Київ : ДАККіМ, 2008. 263 с.

Політика навчальної дисципліни

Творчість, як діяльність музиканта інтегрує в собі пізнавальні процеси, зокрема мислення, котре базується на пошуках нового, маючи підґрунтя вже набутих знань. Оволодіння навиками імпровізації приводить до розвитку творчої майстерності і є ознакою зрілості виконавця.

Під ростом творчого потенціалу студентів головним чинником є розвиток гармонійного й мелодійного слуху, музично-ритмічного почуття, здатності до твору музики, підбору по слуху й імпровізації на основі нотного тексту або без нього. Під формуванням і вдосконаленням виконавських умінь і навичок розглядається підвищення рівня володіння музичним

інструментом, голосом. Розширення сфери застосування професійних можливостей здобувача освіти означає те, що здатність до імпровізації та, як наслідок, вільніше володіння музичним інструментом голосом, дозволять розширити зміст і форми залучення до музики й творчості, а також підвищити професійно-педагогічну спрямованість.

Розвиток творчих здібностей у процесі імпровізації сприяє вдосконаленню слухових, зорових уявлень, розвитку відчуття ритму, вільному володінню інструментом, голосом та досягненню невимушеної поведінки виконавця на сцені.

Навчальна дисципліна передбачає оволодіння навичками **soft skills**:

Навички самоорганізації.

Презентаційні навички.

Здатність оволодівати сучасною інформацією.

Демонструвати критичне мислення.

Забезпечення проходження курсів неформальної освіти.

Політика контролю навчальних досягнень

Форми контролю знань студентів: публічна демонстрація, що пов'язана з тим чи іншим видом виконання сольної / ансамблевої програми, проводиться у формі концертного виступу.

Поточний контроль.

Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між викладачами та студентами, управління навчальною мотивацією студентів. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується як викладачем – для коригування методів і засобів навчання, - так і студентами – для планування самостійної роботи. Особливим видом поточного контролю є колоквиум, підсумковий контроль за змістовими модулями.

- контроль на аудиторних заняттях
- усного опитування
- виступів студентів при обговоренні теоретичних та виконавських завдань

Форма підсумкового семестрового контролю – диференційований залік: це підсумкове оцінювання навчальних досягнень студента за семестр.

На підсумковий семестровий контроль виносяться питання та практичні завдання, що передбачають перевірку рівня володіння студентами програмного матеріалу дисципліни в цілому та сформованості відповідних знань, умінь, навичок і набутих компетенцій як результатів опанування навчального курсу.

Контроль самостійної роботи. Зміст самостійної роботи визначається робочою навчальною програмою дисципліни та методичними рекомендаціями викладача.

Завдання цього виду контролю спрямовані на:

- розвиток пізнавальних здібностей та творчої ініціативи студентів;
- виховання самостійності, відповідальності та організованості;
- формування самостійного мислення, здібностей до саморозвитку, самоудосконалення та самореалізації;
- опанування студентами елементів методики наукових досліджень.

Політика оцінювання

Оцінювання знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою, яка переводиться відповідно у національну шкалу («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та шкалу європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС –А, В, С, D, E, FX, F).

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
82-89	Добре	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
75-81		C	Добре (в цілому правильне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
67-74	Задовільно	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
60-66		E	Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)
35-59	Незадовільно	FX	Незадовільно (з можливістю повторного складання)
1-34		F	Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

МОДУЛЬ 1															
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2									
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	CP	MK	всього	
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	10	30	100	

Оцінювання завдань самостійної роботи

Завдання, запропоновані студентам для самостійної роботи оцінюються за повнотою викладу і професійним підходом до розкриття теми і виставляються як додаткові бали в межах від 1 до 10 балів у залежності від складності того чи іншого завдання

Диференційований залік – студент вважається допущеним до семестрового диференційованого заліку, якщо він виконав усі види робіт, передбачені навчальним планом, та отримав позитивні оцінки за кожний змістовний модуль. Теоретичний контроль знань під час проведення диференційованого заліку може проводитись у вигляді співбесіди за завданнями теоретичного матеріалу певного періоду навчання та/або усного вибіркового опитування з питань тем самостійної роботи.

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- презентації результатів виконаних завдань музично педагогічного спрямування (анотацій до музичних творів); колоквиуми;
- підготовлені студентом індивідуальні аналітично-дослідницькі роботи;
- концертні виступи перед студентською, учнівською аудиторіями,
- участь у профорієнтаційних та культурно-просвітницьких заходах кафедри;
- виступи на конкурсах, студентських олімпіадах, фестивалях інструментальної та вокальної музики.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Семестровий диференційований залік

Шкала оцінювання

Національна 5 – ти бальна шкала	бали модульного контролю знань	Сума балів (R)	Шкала ECTS

5 (відмінно) Студент повністю оволодів теоретичним і практичним матеріалом дисципліни. Робить власні висновки, аналізує вивчений матеріал, самостійно оцінює явища, факти, виявляючи при цьому особисту позицію. Використовує додаткову літературу, періодику.	26-30	90-100	A
4 (добре) Студент володіє вивченим матеріалом на достатньому рівні. Аналізує матеріал, наводить власні приклади, але не завжди впевнено і точно. Самостійно готує практичні завдання, але має потребу в консультації викладача..	21-25	82-89	B
	17-20	74-81	C
3 (задовільно) Студент засвоїв менше половини навчального матеріалу, але виявляє знання і розуміння основних питань теми і здатен поверхово аналізувати вивчений матеріал та відтворювати практичні завдання з помилками. Плується в термінології.	12-16	64-73	D
	7-11	60-63	E
2 (незадовільно) Студент не засвоїв навчальний матеріал. Не усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності.	4-6	35-59	FX
	0-3	0-34	F

Політика щодо перескладання та оскарження оцінки. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу голови кафедри за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний). Переоцінка завдань можлива протягом тижня після отримання оцінки на основі заяви на ім'я завідувача кафедри у письмовій формі. Після отримання заяви, завідувач кафедри протягом тижня створить комісію з переоцінки, яка після проведення аналізу роботи студента повідомить його про своє рішення.

Здобувач, що одержав на атестаційному іспиті незадовільну оцінку, відраховується з Академії і лише після поновлення допускається до повторного складання екзамену в наступному році.

Здобувач вищої освіти, який не погоджується з оцінкою, отриманою під час атестаційного іспиту, має право звернутися до апеляційної комісії у день оголошення результатів оцінювання.

Апеляція має бути розглянута на засіданні апеляційної комісії не пізніше наступного дня після її подання. Здобувач вищої освіти, який подав апеляцію, має право бути присутнім при розгляді своєї заяви.

Політика щодо академічної доброчесності Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика та принципи академічної доброчесності визначені у Положенні «Про академічну доброчесність» КЗВО КОР «Академії мистецтв імені Павла Чубинського»

https://koukim.com/files/publicna_informatsiya/2021/polozhennya_pro_akademiyi_dobrochesnist.pdf

Політика щодо відвідування. Здобувач освіти, що обрав навчальну дисципліну, яка

триває декілька семестрів повинен відпрацювати весь курс.

Відвідування є важливим компонентом курсу з огляду на складність дисципліни, студент не вповні володіє всім обсягом потрібної його контекстної інформації. Для здобувачів вищої освіти денної форми відвідування занять є обов'язковим. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в заходах академії, академічна мобільність, які необхідно підтверджувати документами. Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача або особисто, або через старосту.

За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням з керівником курсу.

За умови дистанційного навчання важлива присутність студента під час онлайн-зустрічей у Google-Meet та регулярне виконання завдань у Google-classroom.

Запізнення на заняття є не припустимими. У випадку наявності довідки від лікаря призначається відпрацювання занять в інший час за індивідуальною програмою.

Методи навчання

- формування умінь та навичок;
- застосування в процесі навчання знань міждисциплінарних дисциплін;
- закріплення вмінь та навичок
- стимулювання та мотивація;
- контроль та самоконтроль;
- словесні – розповідь, пояснення;
- наочні – власний показ за інструментом, ілюстрація;
- частково-пошуковий;
- метод проблемного викладання.